

obsah

13	Prolog (Bronislav Chocholáč — Tomáš Knoz — Jiří Kroupa)
	1: Prostor — lidé — čas
25	Bronislav Chocholáč — Hana Jordánková — Ludmila Sulitková
27	Město v prostoru (Hana Jordánková — Ludmila Sulitková)
27	Charakter krajiny a její kultivace
32	Předměstský sídelní prostor
40	Opevnění města
48	Životní prostor uvnitř hradeb
62	Obyvatelé města a předměstí (Bronislav Chocholáč)
63	Stagnace nebo úbytek
64	Krize
65	Obnova a růst
67	Populační boom
69	Narození, sňatek a úmrtí
72	Etnicita Brňanů (Hana Jordánková — Ludmila Sulitková)
77	Čas všední a sváteční (Hana Jordánková — Ludmila Sulitková)
77	Čas jako kategorie
77	Kalendáře a jejich aplikace v městském prostředí
79	Den a jeho členění
80	Měření času
83	Církevní rok ve městě a festivity
92	Slavnosti a zábava
	2: Brno ve stavovském státě
119	Hana Bočková — Tomáš Černušák — Ondřej Jakubec — Hana Jordánková — Tomáš Knoz — Irena Loskotová — Vladimír Maňas — Rudolf Procházka — Hedvika Sedláčková — Tomáš Sterneck — Ludmila Sulitková
121	Morava na brněnském zemském sněmu (Tomáš Knoz)
131	Vztah města k panovníkovi a zemi (Hana Jordánková — Ludmila Sulitková)
134	Spory s vyššími stavy
138	Moravský královský prokurátor
141	Královské město v politice čtvrtého stavu
149	Královské město a orgány zeměpanské a zemské finanční správy (Tomáš Sterneck)
156	Město v obraně proti osmanské expanzi (Tomáš Sterneck)
156	Město ve střetu dvou světů
162	Nástupiště křesťanských armád

- 166 **Brňané v soukolí válečného stroje**
- 170 **Moravská zemská zbrojnice v Brně**
- 175 **Zabezpečení obce**
- 178 **Nárůst fiskálních břemen**
- 181 **Duchovní tvář města**
- 181 **Rozšíření reformace a krize katolických institucí** (Tomáš Černušák)
- 185 **Farní chrám sv. Jakuba — místo měšťanské reprezentace a komemorace** (Ondřej Jakubec)
- 198 **Liturgická hudba u Sv. Jakuba v polovině 16. století** (Vladimír Maňas)
- 202 **Nástup protireformace a rekatolizace** (Tomáš Černušák)
- 212 **Počátky bratrstva Božího těla při kostele sv. Jakuba** (Vladimír Maňas)
- 214 **Chránová hudba v Brně na přelomu 16. a 17. století** (Vladimír Maňas)
- 224 **Literatura a knihtisk v renesančním Brně** (Hana Bočková)
- 228 **Právo, správa a soudnictví města** (Hana Jordánková — Ludmila Sulitková)
- 228 **Možnosti vzdělání městských obyvatel a jejich uplatnění**
- 234 **Městské správní orgány a jejich členové**
- 241 **Městské soudy a jejich kompetence**
- 249 **Ekonomické, sociální a právní podmínky života ve městě** (Hana Jordánková — Ludmila Sulitková)
- 249 **Hospodaření města jako celku**
- 252 **Pozemkové majetky a jejich efektivita**
- 256 **Městské podniky**
- 259 **Bilance příjmů a výdajů**
- 263 **Řemesla, živnosti a podnikání jednotlivců**
- 267 **„Italští“ řemeslníci a umělci** (Ondřej Jakubec)
- 275 **Cechovní sdružení a jejich statuta**
- 281 **Městské trhy**
- 284 **Dálkový obchod a mýta**
- 291 **Možnosti výdělků řemeslníků a městských zaměstnanců**
- 294 **Individuální majetky, zbožné odkazy a sebe prezentace**
- 298 **Vizuální symboly města** (Ondřej Jakubec)
- 298 **Městské domy a paláce**
- 320 **Kostel a kolej jezuitů**
- 332 **Hmotná kultura renesančního Brna** (Tomáš Knoz — Irena Loskotová — Rudolf Procházka — Hedvika Sedláčková)
- 333 **Renesanční kachle jako základní stavební jednotka dobových otopných zařízení** (Irena Loskotová)
- 340 **Kuchyňská a stolní keramika** (Rudolf Procházka)
- 346 **Renesanční sklo jako projev životního stylu obyvatel města Brna** (Hedvika Sedláčková)
- 356 **Další doklady hmotné kultury** (Rudolf Procházka)

3: Ve víru třicetileté války

401 Tomáš Černušák — Tomáš Knoz — Tomáš Sterneck

403 **České kontury evropského konfliktu**

404 **Země a město za stavovského povstání**

413 **Porážka stavovského povstání**

416 **Tresty a břemena**

425 **Mezi povstáním a švédskou okupací**

429 **V sevření švédské armády**

448 **Konec a dozvuky války ve městě hrdinů**

4: Hlavním městem Moravy v poválečné době

469 Hana Bočková — Tomáš Černušák — Bronislav Chocholáč —

Hana Jordánková — Tomáš Knoz — Filip Komárek —

Jiří Kroupa — Vladimír Maňas — Lubomír Slavíček —

Pavel Suchánek — Ludmila Sulitková

471 **Brněnská zastávka při vídeňském tažení** (Tomáš Knoz)

484 **Duchovní obraz města**

484 **Rozvoj náboženského života** (Tomáš Černušák)

491 **Protobarokní a raně barokní architektura ve městě** (Jiří Kroupa)

500 **Joachim von Sandrart a malířství 17. století**

v Brně (Lubomír Slavíček)

510 **Drama a hudba v době baroka** (Vladimír Maňas)

531 **Literatura a knihtisk v barokním Brně** (Hana Bočková)

543 **Správa a soudnictví** (Hana Jordánková — Ludmila Sulitková)

545 **Účast v konšelském sboru**

545 **Slavnostní obnovování rad**

546 **Úřady rady**

547 **Erbovní měšťané ve správě města**

548 **Soudní pravomoci městské rady a jejich omezování**

549 **Městská rada a širší obec**

552 **Městská kancelář**

554 **Poválečná obnova města** (Bronislav Chocholáč)

554 **Merkantilisté ve městě**

555 **Městské statky**

560 **Cechovní výroba**

563 **Příklad uměleckých cechů** (Filip Komárek)

565 **Obchod a trhy** (Bronislav Chocholáč)

567 **Vizuální symboly města**

567 **Zemský dům v Brně I (1659–1719)** (Jiří Kroupa)

573 **Mariánský sloup na Velkém náměstí** (Pavel Suchánek)

578 **Parnas a Johann Ignaz Dechau: od kamenné k efemérní architektuře slavností** (Jiří Kroupa)

5: Město v centralizovaném a byrokratickém státě

- 603 Tomáš Černušák — Jakub Huška — Bronislav Chocholáč —
Filip Komárek — Jiří Kroupa — Tomáš Malý — Vladimír Maňas —
Radka Nokkala Miltová — Pavel Suchánek — Aleš Vyskočil
- 605 **Město a politika válečných let** (Tomáš Malý)
- 605 **Proměny politické správy na Moravě**
- 607 **Války o rakouské dědictví a blokáda Brna roku 1742**
- 611 **Výdaje a válečná každodennost města**
- 614 **Politická kultura baroka: návštěva Marie Terezie roku 1748**
- 616 **Války a předěl epoch**
- 618 **Duchovní život města: vyvrcholení barokní religiozity**
(Tomáš Černušák — Tomáš Malý — Radka Nokkala Miltová)
- 618 **Město a jeho náboženský prostor**
- 623 **Náboženská bratrstva**
- 624 **Brněnská Thaumaturga a procesí z let 1736 a 1745**
- 634 **Válka a brněnští rosenkruciáni**
- 635 **Divadlo a hudba** (Vladimír Maňas)
- 654 **Obnova cechu zedníků pod vedením Mořice Grimma
a Františka Klíčnicka** (Jiří Kroupa)
- 661 **Sochaři: cechovní mistři, vakantní umělci
a akademičtí sochaři** (Pavel Suchánek)
- 666 **Bratrstvo sv. Lukáše v Brně v 18. století** (Filip Komárek)
- 671 **Umělci ve službách knížat a velkých prelátů: „Hofbefreyte“
a akademičtí umělci v cechovním městě** (Jiří Kroupa)
- 674 **Správa města v první fázi osvícenských reforem** (Tomáš Malý)
- 674 **Reformy městské správy**
- 675 **Samospráva města**
- 684 **Špilberk a město**
- 686 **Počátky reformy péče o chudé**
- 687 **Hospodářské a sociální poměry města** (Jakub Huška —
Bronislav Chocholáč — Aleš Vyskočil)
- 689 **Sociální diferenciacie obyvatel**
- 691 **Cechy**
- 696 **Profesní struktura a sociální situace brněnských řemeslníků**
- 701 **Obchod a trhy**
- 705 **Mýta a cla**
- 707 **Doprava a silniční síť**
- 710 **Pošta**
- 712 **Vizuální symboly města** (Jiří Kroupa)
- 712 **Brněnská citadela a „architectura militaris“**
- 719 **Zemský dům v Brně II (1726–1773): architektura, sochařství a malba**
- 726 **Barokní interiér městského chrámu sv. Jakuba**

6: Město směřující k modernizaci

- 751 Tomáš Černušák — Jiří Kroupa — Tomáš Malý —
Vladimír Maňas — Radka Nokkala Miltová —
Lubomír Slavíček — Bohumír Smutný — Pavel Suchánek
- 753 **Země a město: vyvrcholení osvícenských reforem** (Tomáš Malý)
- 753 **Politickosprávní změny na Moravě**
- 754 **Samospráva města**
- 770 **Reforma chudinské a zdravotní péče**
- 773 **Reforma církevní správy**
- 777 **Duchovní život města: proměna městského prostoru a myšlení**
(Tomáš Černušák — Tomáš Malý — Vladimír Maňas — Pavel Suchánek)
- 779 **Sakrální prostory v období josefínských reforem**
- 783 **Intelektuální centra osvícenství: univerzita, učené společnosti, zednářské lóže**
- 786 **Hudba a divadlo**
- 790 **Proměna myšlení: reforma charity pod vlivem osvícenství**
- 790 **Reakce měšťanů: zbožnost v testamentech**
- 792 **Proměna kulturních zájmů: počátky novodobého sběratelství** (Lubomír Slavíček)
- 799 **Literatura a knihtisk v době osvícenství** (Hana Bočková)
- 802 **Architekti, inženýři a cechovní mistři: František Antonín Grimm** (Jiří Kroupa)
- 809 **Franz Anton Maulbertsch a malíři z okruhu vídeňské akademie** (Lubomír Slavíček)
- 819 **Grafická tvorba v Brně** (Radka Nokkala Miltová)
- 822 **Hospodářské a sociální poměry města** (Bohumír Smutný)
- 822 **Předehra průmyslové revoluce**
- 823 **Město a jeho okolí se mění**
- 826 **Městské statky a příjmy**
- 826 **K počátkům sociální péče**
- 829 **Školství**
- 831 **Nové instituce pro rozvoj hospodářství**
- 836 **Manufaktura na jemné sukno**
- 840 **Manufaktura na výrobu plyše**
- 842 **Další manufakturní podniky**
- 848 **Sociální rozměry vlnářské výroby**
- 850 **Vizuální symboly města**
- 850 **Ondřej Schweigl: sochařství, užité umění a počátky dějin umění** (Pavel Suchánek)
- 855 **Palác Reduty s divadlem** (Jiří Kroupa)
- 859 **Předměstský urbanismus: zahrady a letohrádky** (Jiří Kroupa)
- 877 **Epilog**

ummary	751
usammenfassung	752
oupis použitých pramenů a literatury	753
znam zdrojů vyobrazení	754
znam zkratek	755
znam autorů	756
menný rejstřík	757
listní rejstřík	758